

Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen 2021-2030

Opgaven en kansen voor een
toekomstbestendige welvarende regio

Concept

Bijeenkomst Gemeenteraden 23 maart 2021

Programma

Uw visie op een toekomstbestendig en welvarend Zeeuws-Vlaanderen

Programma

- Kennismaken team Birch
- Waarom een strategische visie 2030
- Waar staan we nu in het proces
- Toelichting werkwijze Birch
- Toelichting opgaven en kansen: vertaling in vier doelen
- Uitkomsten stakeholderbijeenkomsten
- Doorkijk naar de werkagenda, governancestructuur en vervolgproces

Het team

Unieke en complementaire combinatie van kennis en ervaring

Waarom een strategische regiovisie?

Drie doelen

1. Als drie gemeenten Hulst, Terneuzen en Sluis gezamenlijk ambities formuleren om de brede welvaart in de regio te borgen en hiermee aan de slag te gaan als één regio. In samenwerking met bewoners, bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties.
2. Uitstralen eenduidige boodschap naar samenwerkingspartners. Zowel naar andere overheidspartners als private partners. Een aantrekkelijke propositie formuleren om in Zeeuws-Vlaanderen te investeren in welzijn en welvaart.
3. Ten derde wordt de regiovisie gebruikt bij het opstellen van de omgevingsvisie van de provincie Zeeland, die zij in 2021 definitief willen presenteren.

Stand van zaken project

Een strategische regiovisie en werkagenda voor en van alle belanghebbenden!

Strategische Regiovisie 2030

- *Analyse uitgevoerd*
- *Bijeenkomsten met stuurgroep en beleidsadviseurs*
- *Strategische Regiovisie geformuleerd*
- *Toetsing en aanvulling stakeholders*
- *Akkoord colleges*
- *Consultatie en Akkoord Raden*
- *Input Gebiedsvisie*

Werkagenda 2021-2030

- *Invulling werkagenda, ophalen concrete initiatieven en animo voor deelname (coalition of the willing)*
- *Opstellen werkagenda*
- *Toetsing en besluitvorming werkagenda*

Governance- structuur

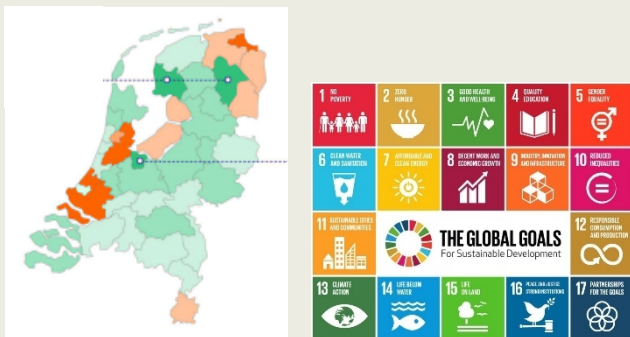
- *Advies invulling governancestructuur*
- *Voorstel implementatiepad*

Aan de slag!

- *Definitieve besluitvorming – gezamenlijke College en Radendag*
- *Feestelijke aftrap – groot communicatiemoment*

Werkwijze: van dna, brede welvaart en ecosysteem naar beleid

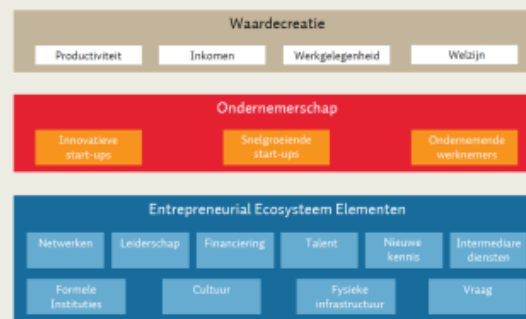
2 **Doelen** Wat is nu de kwaliteit van leven - wat willen we? Wat dragen we bij aan transitie?

1 Wat is het **DNA** van de regio? Waar kunnen en moeten we op voortbouwen?

3 Hoe functioneert onze regio als **ecosysteem**? Wat zijn sterke en belemmerende elementen?

4 Welke **interventies** zijn nodig, kansrijk en efficiënt?

5 Welke stap in **governance** is nu nodig?

Strategische Regiovisie

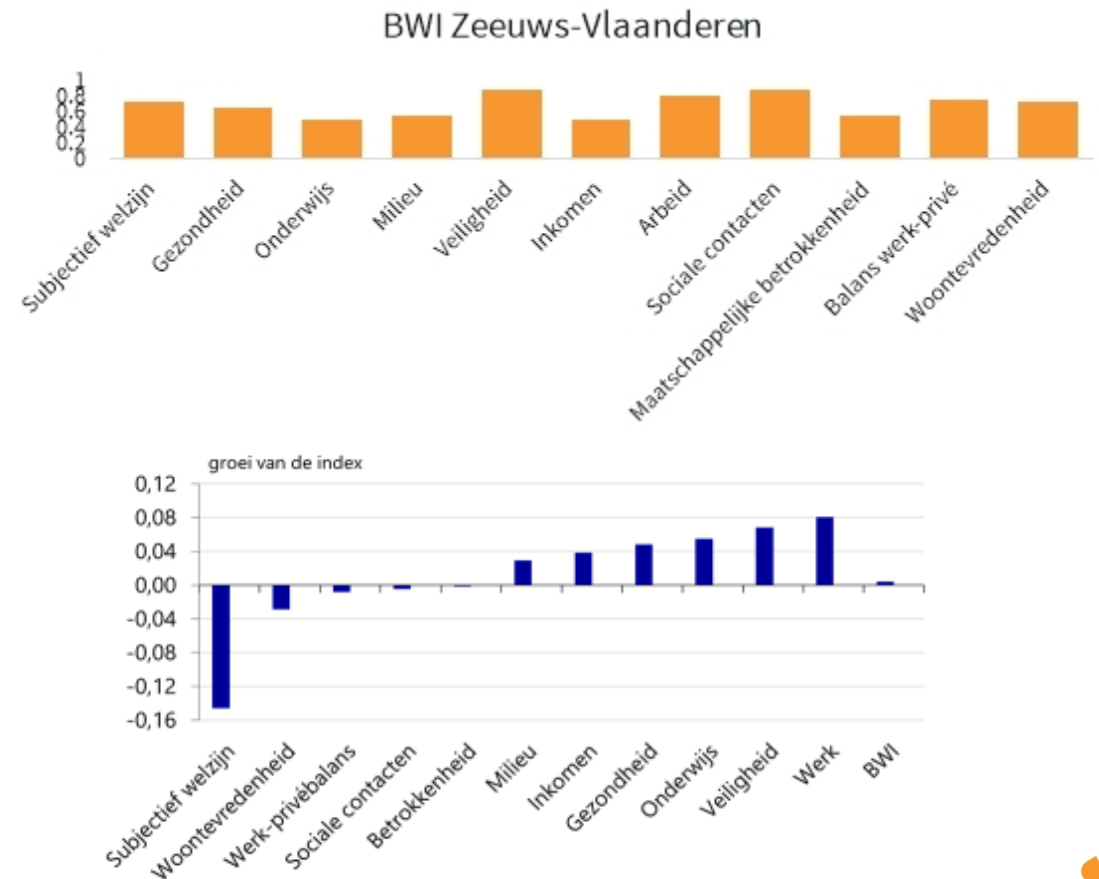

Toelichting opgaven en kansen:
vertaling in vier doelen

Investeren in Brede Welvaart

Strategische visie en uitvoeringsagenda: investeren in brede welvaart!

- De Brede Welvaart in Zeeuws-Vlaanderen in vergelijking met Nederland is goed (no. 6), maar staat onder druk.
- Met name het subjectieve welzijn gaat sterk naar beneden in vergelijking met de rest van Nederland.
- Voortgezet en hoger onderwijs is een zwak element. Wonen is goed, maar staat erg onder druk.
- Ons doel is om met de regiovisie de koploperspositie van Zeeuws-Vlaanderen op het gebied van brede welvaart vast te houden: vasthouden waar we goed in zijn, en investeren in onze zwakkere elementen. We doen dat aan de hand van vier doelen:

De gestelde doelen

Zeeuws-Vlaanderen creëert een aantrekkelijk woonklimaat voor huidige en nieuwe bewoners;

Zeeuws-Vlaanderen verdient met de transitie naar duurzaamheid;

Zeeuws-Vlaanderen benut de kansen van de grens optimaal om leefbaarheid te versterken;

Zeeuws-Vlaanderen versterkt in onderlinge samenwerking kennis en kunde.

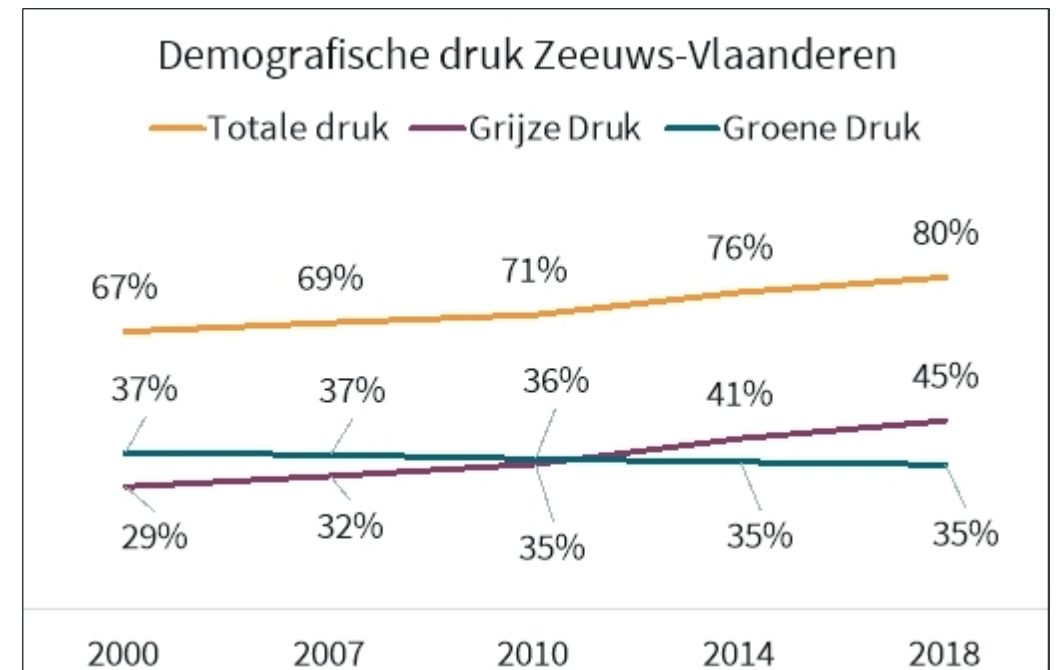

Aantrekkelijk woonklimaat

Ontgroening, vergrijzing en stagnering bevolkingsaantal

- Totaal aantal personen in Zeeuws-Vlaanderen afgelopen 20 jaar met 3% gedaald.
- Sterke ontgroening en vergrijzing.
- Meer ouderen en minder jongeren zorgt voor een andere woningwens en voorzieningen staan onder druk.
- Grote demografische druk zorgt voor minder geschikt personeel voor Zeeuws-Vlaamse ondernemingen.
- Aantrekkelijk woonklimaat dus belangrijk voor economie en brede welvaart.

• <i>Subjectief welzijn</i>	• <i>Materiële welvaart</i>	• <i>Maatschappij</i>
• <i>Onderwijs</i>		• <i>Wonen</i>
• <i>Veiligheid</i>	• <i>Sociale relaties</i>	

Optimaal benutten van de grens

Daar waar bij Zeeuws-Vlaanderen uitdagingen liggen, kent Vlaanderen uitdagingen aan de andere kant van het spectrum

- Vlaanderen kent uitpuilende steden, havens en toeristische bestemmingen net aan de andere kant van de grens.
- Zeeuws-Vlaanderen kent lagere huizenprijzen, ruimte voor uitbreiding van de Antwerpse haven in Hulst en een aantrekkelijk toeristisch klimaat in Cadzand.
- Toenemende vraag naar woningen. Dit biedt tegelijkertijd kansen voor verduurzaming woningvoorraad.

• <i>Subjectief welz.</i>	• <i>Onderwijs</i>	• <i>Balans werk</i>
• <i>Gezondheid</i>	• <i>Banen</i>	• <i>Wonen</i>

Bevolkingsontwikkeling in twee verschillende decennia	1999-2009	2009-2019
Sluis	-0,20%	-3,10%
Hulst	1,50%	-1,30%
Terneuzen	-0,40%	-1,00%
Zeeuws-Vlaanderen	0,10%	-1,50%
Antwerpen	5,00%	7,50%
Sint-Niklaas	5,30%	7,40%
Eeklo	2,50%	4,70%
Gent	5,50%	7,40%
Brugge	2,20%	2,30%

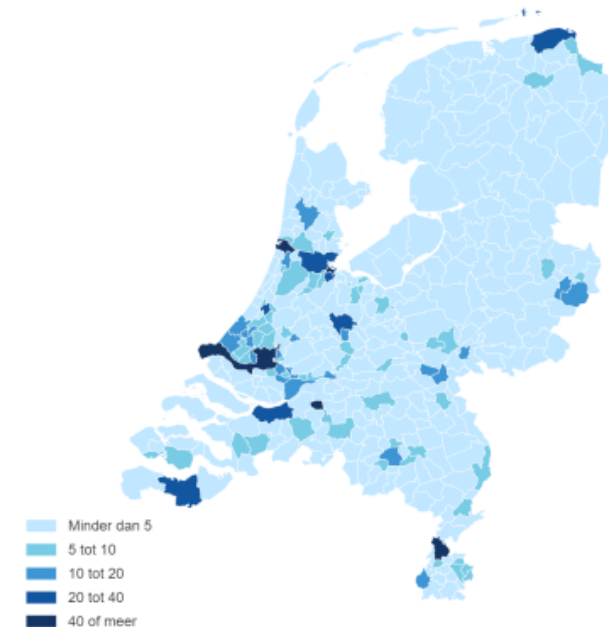
Verdiene met transitie

Terneuzen gemeente met één van de hoogste CO2-uitstoten per km2

- Heel Nederland heeft een opgave om een energietransitie te realiseren, maar de opgave in Terneuzen is extra dringend.
- Het is ook een opgave waar specifiek in Terneuzen kansen liggen. Door aanwezigheid van meerdere industriële bedrijven kan worden samengewerkt.
- De nabijheid van de Antwerpse haven en de Gentse haven versterkt de mogelijkheid voor die samenwerking.

• <i>Subjectief welz.</i>	• <i>Banen</i>	• <i>Wonen</i>
• <i>Materiële welv.</i>	• <i>Milieu</i>	
• <i>Gezondheid</i>	• <i>Balans werk</i>	

Uitstoot koolstofdioxide in 2016 (kg per vierkante meter)

Bron: CBS, RIVM/Emissieregistratie

Kennis en kunde

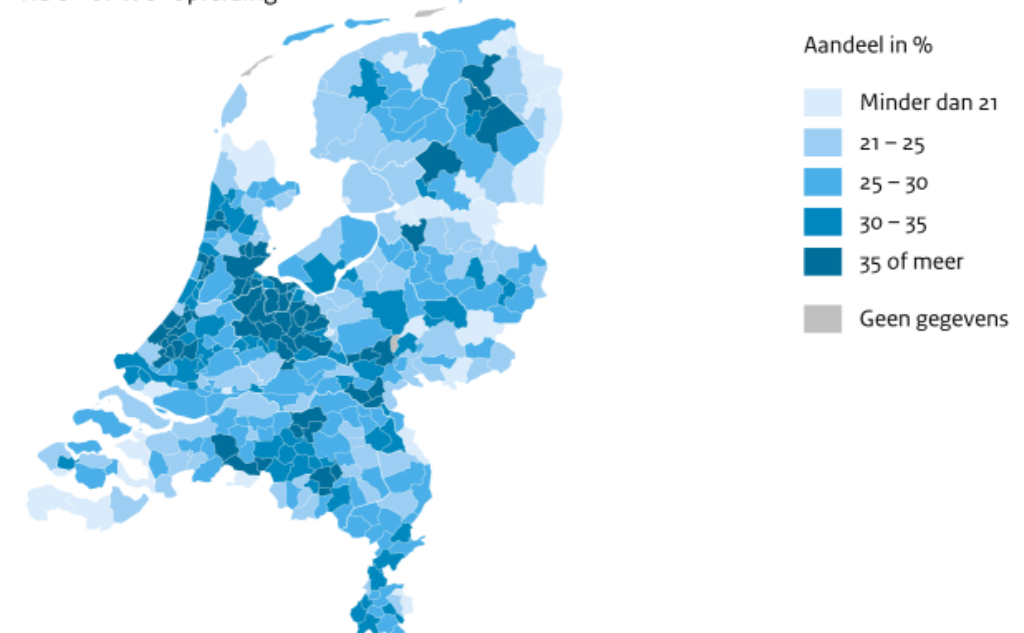
Grote transitie zijn noodzakelijk, maar relatief laag opleidingsniveau

- Zeeuws-Vlaanderen heeft gemiddeld een laag opleidingsniveau en door ontgroening meer moeite om kennis vast te houden/aan te trekken.
- Klassieke onderwijsvoorzieningen staan onder druk door een tekort aan leerlingen.
- Uit Ecosysteem-analyse blijkt met name dat op het gebied van talent, R&D, netwerken en zakelijke diensten de regio onderpresteert.
- Investerings in kennis & kunde zorgen voor een aantrekkelijkere locatie voor werknemers en inwoners in Zeeuws-Vlaanderen.

• <i>Subjectief welz.</i>	• <i>Milieu</i>	• <i>Maatschappij</i>
• <i>Onderwijs</i>	• <i>Banen</i>	• <i>Balans werk</i>

Hoogopgeleiden (15 – 75 jaar) per gemeente, 2019

HBO- of WO-opleiding

De doelen vergen nieuwe dynamiek: goed functionerend Ecosysteem voor Ondernemerschap noodzakelijk

Ecosysteem voor Ondernemerschap verslechterd afgelopen jaren

Ranglijst stadregio's naar sterkte van ecosysteem voor ondernemerschap; 2020

1. (-) Delft en Westland	21. (↓8) Kop van Noord-Holland
2. (-) Zuidoost-Noord-Brabant	22. (↑8) Noord-Limburg
3. (↑2) Groot-Amsterdam	23. (↑10) Zaanstreek
4. (-) Aggl. Leiden en Bollenstreek	24. (↑3) Flevoland
5. (↑2) Utrecht	25. (↓9) Zuidoost-Zuid-Holland
6. (↑4) Overig Groningen	26. (↑10) Delfzijl en omgeving
7. (↓4) Aggl. 's-Gravenhage	27. (↓1) Noord-Drenthe
8. (↑1) Arnhem/Nijmegen	28. (↓8) Zuidwest-Friesland
9. (↓1) Twente	29. (↓4) Achterhoek
10. (↑1) Agglomeratie Haarlem	30. (↓8) Oost-Zuid-Holland
11. (↑7) Zuid-Limburg	31. (↑3) Zuidwest-Gelderland
12. (↓6) Veluwe	32. (↓13) Overig Zeeland
13. (↓1) Het Gooi en Vechtstreek	33. (↓4) Noord-Overijssel
14. (↑10) Zuidwest-Overijssel	34. (↑3) Zuidoost-Friesland
15. (-) Groot-Rijnmond	35. (↓4) Zeeuws-Vlaanderen
16. (↑5) IJmond	36. (↓1) Midden-Limburg
17. (↓3) Noordoost-Noord-Brabant	37. (↑1) Noord-Friesland
18. (↑10) Alkmaaren omgeving	38. (↑2) Zuidwest-Drenthe
19. (↑4) Midden-Noord-Brabant	39. (-) Oost-Groningen
20. (↓3) West-Noord-Brabant	40. (↓8) Zuidoost-Drenthe

Noot: tussen haakjes zijn verschuivingen op de ranglijst ten opzichte van de meting van 2018 weergegeven.

Denkrichtingen voor uitvoering

Woonklimaat

- Uitbreiden Zeeuws-Vlaamse huizenvoorraad
- Schuifruimte creëren voor energieneutrale huizen
- Combineren van functies
- Investeren in kwaliteit buitenruimte
- Expat-aanpak

Grensoverschrijdende Samenwerking

- Fiets- en wegverkeer beter afstemmen op Vlaanderen
- Personentreinverbinding Terneuzen-Gent
- Aanpak hinderende wetgeving
- Woningbouw afstemmen op Vlaamse vraag

Duurzaamheid

- Smart Delta Resources ondersteunen namens drie gemeenten
- Innovatienetwerk toerisme ondersteunen
- Aansluiten compensatieplan marinierskazerne
- Ruimte bieden voor experimenten bedrijfsleven
- Launching customer -rol oppakken

Kennis en Kunde

- Regiodeal Zeeland bereikbaarheid scholen
- VO behouden in Zeeuws Vlaanderen
- Interactie overheid-bedrijfsleven versterken
- Aansluiten compensatieplan marinierskazerne

Mogelijkheid voor interactie

Bijeenkomsten stakeholders en beleidsadviseurs

- Strategische regiovisie aanscherpen
- Werkagenda invullen
- Uitvoering

Opzet bijeenkomst stakeholders/beleidsadviseurs

Discussie in 4 rondes

1. Toekomstvisie
2. Realiteit
3. Opties
4. Acties

Bij de **toekomstvisie** toetsen we of de visie zoals deze door de gemeenten en Birch geschetst is, aansluit bij hoe jullie denken over de toekomst van de regio.

Bij de **realiteit** bespreken we hoe de huidige situatie in Zeeuws-Vlaanderen is. Hoe ervaren jullie de mogelijkheden, hoe worden jullie gelimiteerd?

Bij de **opties** bespreken we wat er nodig is om de doelen van Zeeuws-Vlaanderen te bereiken. Wat zijn stappen die kunnen worden gezet om de doelen gesteld in de toekomstvisie te bereiken?

Bij de **acties** vragen we jullie na te denken over wat de gemeente of andere partijen kunnen bijdragen aan de doelen die zijn gesteld.

Deelnemers Stakeholdersbijeenkomsten

Brede Stakeholdergroep bereikt (25)

Initiatiefnemers:

- René Smit (ZorgSaam)
- Daan Schalck (NSP)
- Anton van Beek (DOW Benelux)

Duurzaamheid & Kennis en Kunde:

- Igor Quick (Stichting duurzame mobiliteit)
- Pol van de Vijver (ZorgSaam/First Step Innovators BV.)
- Angelo de Mul (Pure Blue)
- Cees van Houwelingen (DOW)
- Hendrik-Jan van Arents (Scalda)
- Gerard Langerak (Perspecto)
- Gert Jan van den Bruggen (Zeeuwse Ombudsman)
- Alex Wieland (Het Zeeuwse Landschap)

Woonklimaat & Grensoverschrijdende Samenwerking:

- Ralph van Dijk (Woongood ZvL)
- Pim Lexmond (Bodyline)
- Hanneke Vermue (de Wachtsluis en Agro)
- Carolien Willemsen-Becu (Buitengewoon actief)
- Gijsbrecht Gunter (Yara)
- Melissa Meiresonne (ZorgSaam)
- Ellen de Neef (Primair onderwijs)
- Edwin van den Bergen (Dethon)
- Rianne Vons (Kinderopvang ZVL)
- Quint Videler (Samenwerkingsverbanden Passend Primair en Voortgezet Onderwijs Zeeuws-Vlaanderen)
- Jonneke Klingens (SVRZ)
- Joris Jansen (J2 Vastgoed/AM)
- Marc Veenhoven (Enduris)
- Jurgen Pijcke (Woonstichting Hulst)
- Johan de Winter (Rabobank)
- Gerco Blok (Emergis)

Sfeer

- Gedeeld beeld over welke kansen er zijn: draagvlak voor de doelen
- Samen de schouders eronder: draagkracht
- Maak keuzes en toon lef
- Zorg voor meer van dit soort ontmoetingen

Doelen

Analyse en doelen worden onderschreven, afgezien van enkele kleine nuances

- Expliciteer dualiteit van de grensdynamiek

Naast de kansen die een ligging nabij grote Vlaamse steden kent, zijn er door wettelijke, culturele en beleidsmatige verschillen ook barrières. In de onderbouwing van het doel grensoverschrijdende samenwerking moet helder worden beschreven waar kansen liggen, maar ook voor welke minder positieve aspecten een oplossing gezocht moet worden.

- Update nodig

Sinds het schrijven van de regiovisie voor de zomer van 2020 hebben er uiteraard nieuwe ontwikkelingen plaatsgevonden. De beleidsadviseurs hebben voor enkele onderdelen van de regiovisie een update aangeleverd.

Mogelijkheid voor interactie

Invulling werkagenda

Veel ideeën voor werkagenda opgehaald, bij zowel ondernemers als beleidsadviseurs

- Uit sessies bleek dat er zeer veel energie in de regio zit. We stellen voor de agenda langs twee lijnen op te stellen:
 1. Bestaande initiatieven een plek geven onder de paraplu van de werkagenda van de strategische visie. Op deze manier waarderen we de huidige projecten. Hierbij moeten we per project afwegen of de aansturing via de werkagenda een voordeel biedt ten opzichte van de huidige situatie.
 2. Nieuwe 'icoonprojecten' vormgeven, of al bekende initiatieven verder vormgeven als 'icoonproject'. Bij de uitvoering van de icoonprojecten verschilt de rol van de overheid/gemeenten. Enkele keer zijn de gemeenten zelf trekker, andere keren het bedrijfsleven of onderwijs/maatschappelijke organisaties.

Bestaande initiatieven

Bestaande initiatieven een plek geven onder de paraplu werkagenda zodat ze elkaar versterken

- Er gebeurt op dit moment veel in Zeeuws-Vlaanderen, dat goed gefocust en doelmatiger onder één paraplu kan komen. De onderwerpen die daaronder kunnen passen zijn o.a.:
 1. Primair en voortgezet onderwijs behouden en toekomstbestendig maken
 2. Toekomst Zorg Zeeuws-Vlaanderen
 3. Leefbaarheid behouden nabij de Vlaamse grens
 4. Woonagenda
 5. Activiteit in regiodeal Zeeuws-Vlaanderen:
 1. *Identiteit & Participatie*
 2. *Leefomgeving*
 3. *Voorzieningen innovatief dichtbij*
 4. *Arbeid & Scholing*

Icoonprojecten

Nieuwe icoonprojecten voor verder voortstuwen van de brede welvaart in de regio

- Om de werkagenda vorm te geven, wordt aangeraden energie te besteden aan een aantal icoonprojecten die Zeeuws-Vlaanderen echt op de kaart zetten. De initiatieven zijn er vaak al, maar door meer **concretisering** en **samenwerking tussen ondernemers, bewoners, onderwijs/maatschappelijke organisaties en overheid** worden ze een icoon voor de regio en propositie naar Den Haag of Brussel. Een eerste aanzet voor dergelijke projecten:
 1. Bi-nationaal opleidingsinstituut.
 2. Samenwerken met Gent bij hun ambitie om culturele hoofdstad van Europa te worden in 2030.
 3. Kleine ondernemers inzetten om leefbaarheid van de Zeeuws-Vlaamse kernen te vergroten: ondernemers kunnen actief bijdragen aan de uitvoering van beleid.
 4. Experimenteerruimte (regelluwe zone) en financiering om duurzaamheid in de regio de stimuleren.
 5. Realiseren van Gent-Terneuzen-lijn, gecombineerd met de daarbij behorende innovatieve typen fijnmazig innovatief vervoer naar de rest van de regio.

Mogelijkheid voor interactie

Uitvoering

Volledige triple helix bereid om een rol te pakken

- Uit sessies bleek dat er erg veel wil en capaciteit was bij het Zeeuws-Vlaamse bedrijfsleven om aan een toekomstbestendig Zeeuws-Vlaanderen te werken. Samen. Zowel bij de kleinere ondernemers, als bij de grote spelers als Dow, ZorgSaam, North Sea Port, Yara, etc.
- Onderwijs is zeer bereid mee te denken en mee te doen aan vormgeven van de agenda. Passend Primair Onderwijs, Voortgezet Onderwijs, Scalda en HZ hebben allen aangegeven bereid te zijn mee te willen denken over het verder invullen van de werkagenda. En samen te werken in de communicatie.
- Gemeenten kunnen gebruik maken van het loopvermogen van de onderwijsinstellingen en de bedrijven. Zowel financieel als in uitvoerende capaciteit. Op die manier wordt de volledige potentie van de regio benut.
- Gezamenlijke investeringsagenda/propositie opstellen en zo financiering van Den Haag/Brussel te realiseren.

Uitvoering: het zesde icoonproject

Zorg voor een samenwerkingsplatform waar ondernemers, overheid, onderwijs, bewoners en maatschappelijke organisaties aan de slag gaan met de werkagenda

Uitgangspunten:

- Begin laagdrempelig met een projectenorganisatie en stuurgroep. Hierbij wordt in kleinere werkgroepen aan één van de vier doelen gewerkt. En tevens de onderlinge afhankelijkheden tussen de vier doelen benut.
- Zorg dat de verantwoordelijkheden, uitvoering en besluitvorming evenwichtig verdeeld zijn over de deelnemende partijen: triple helix of zelfs pentahelix. Betrek hierbij ook Vlaamse partijen.
- Onderzoek op basis van opgedane ervaring in de samenwerking op welke manier de aansturing een meer permanente organisatievorm kan krijgen. Hierbij zijn verschillende groeipaden mogelijk.
- Benut persoonlijk leiderschap: bij ondernemers, bestuurders, raadsleden, bewoners en (beleids)adviseurs.

Mogelijkheid voor interactie

Vervolgproces

De energie die nú in de regio zit, vasthouden

Strategische Regiovisie 2030

- *Analyse uitgevoerd*
- *Bijeenkomsten met stuurgroep en beleidsadviseurs*
- *Strategische Regiovisie geformuleerd*
- *Toetsing en aanvulling stakeholders*
- *Akkoord colleges*
- *Consultatie en Akkoord Raden*
- *Input Gebiedsvisie*

Werkagenda 2021-2030

- Invulling werkagenda, ophalen concrete initiatieven en animo voor deelname (coalition of the willing)
- Opstellen werkagenda
- Toetsing en besluitvorming werkagenda

Governance- structuur

- Advies invulling governancestructuur
- Voorstel implementatiepad

Aan de slag!

- Gezamenlijke College en Radendag - Definitieve besluitvorming
- Feestelijke aftrap – groot communicatiemoment

Grotere rol ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties

Bedankt!